

den unge A.P.M. og dennes fader, der ustandselig ville udvide aktiviteterne og altid mødte på modstand, når aktiekapitalen skulle udvides. Utilfredshed med dette forklares som baggrund for etableringen af Dampskibsselskabet af 1912, hvor A. P. Møller »selv havde det afgørende ord«. Det blev følgelig et naturligt centrum for de kommende års aktiviteter.

Fremstillingen viser, hvorledes disse øges i tiden frem mod Første Verdenskrig, og det påpeges, hvorledes rederen med udsyn konsoliderede under krigen, hvilket betød, at han i modsætning til talrige kolleger, ikke blev ramt af fredskrisen. Mellemkrigsårene blev kendetegnet af fortsat vækst, så rederiet ved udbruddet af Anden verdenskrig havde indtaget en dominerende position indenfor dansk skibsfart.

Forklaringen på dette var ikke mindst et stadig bredere fundament for rederiet, der blev udvidet med tankskibsfart og liniefart over verdenshavene samt eget skibsværft ved Odense.

Afsnittet efter krigen – der er tegnet med ret grove streger – viser rederiets fortsatte ekspansion, før der sluttes af med nogle små afsnit om fondene samt om »A. P. Møller – privat og i den offentlige debat« samt en skibsliste for årene 1904-1965. Det er et nydeligt arbejde, Ove Hornby har fremlagt, selv om der for den interesserede læser fortsat står mange spørgsmål åbne, når den sidste side er læst.

Samspillet med kolleger i ind- og udland siges der ikke meget om, selv om ikke mindst dette må påkalde sig interesse. For det var naturligvis deres svigtende vurderinger og initiativer, der gjorde det muligt for A. P. Møllers rederier at vokse sig store. Heller ikke forholdet til de søfarendes fagforbund

gøres der meget ud af. Rekruttering af personale, besætninger og i administration er på det nærmeste uomtalt, selv om ikke mindst hr. Møllers evner til at vælge de rigtige folk til de rigtige opgaver i høj grad var medvirkende til hans forretningsmæssige succes. Måske har forfatteren opfattet et sådant spørgsmål, som hørende til det biografiske og derfor udeladt det. Det må nemlig nok erkendes, at det fremlagte værk næppe kan erstatte en egentlig biografi, men en solid søfartshistorie, er det blevet til.

Henrik Fode

Henning Grelle og Asger Uhd Jepsen:
Viljen til forandring. Arbejdsmandens historie i 100 år bind 5, (Fremad, 173 s.).

Med dette sidste og 5. bind af arbejdsmandens historie er serien nu afsluttet. Hvor de fire første bind tog sig af afgrænsede arbejdsområder, er dette femte bind mere vidtfavnende, da det beskæftiger sig med organisationshistorie og de ledende personligheder inden for SiD. Men der er også blevet plads til at beskrive andre forhold hvor forbundet har markeret sig. Det gælder således overenskomstforhandlingerne, øgede arbejdskrav, organiseringskampe, kulturpolitisk arbejde inden for SiD, mediepolitik, internationalt samarbejde, arbejdsmiljø og uddannelsespolitik. Bogen afsluttes med en litteraturliste og et stikordsregister til alle 5 bind i arbejdsmandens historie.

For denne bog gælder det samme som for de øvrige i serien, at den får en ekstra dimension med det righoldige illustrationsmateriale, der ofte fortæller en historie helt for sig selv.

Henrik Vedel-Smith